

MAGISK UNDERVISNING – OM PÆDAGOGISK TRYLLERI

(artikel bragt i Tryllemagasinet Pegasus Plus, maj 2009)

Af seminarielektor Ole Wohlgemuth, UCC Frøbel

”Mennesket har altid undret sig over verdens sammenhænge, det har ført til eksperimentering med omverdenen, hvilket har ført til nye erkendelser – det hele starter med vores indbyggede undren, se blot her...” Læreren hiver tre stykker reb af forskellig længde frem og hiver i dem, så de får samme længde. De studerende er pludselig helt tavse, drikkeflaskerne stilles på bordet, de, der før småsnakkede indbyrdes, tier nu, blikket flyttes væk fra den bærbare computer og mobiltelefonerne – der opstår et øjeblik med ny interesse, undren og forventning. En ny opmærksomhed er opstået, mange er nærmest forbløffede, der tændes smil og ny energi på den ellers noget drænede eftermiddag i seminariets klasselokale. Professorens mareridt bliver ikke eneste trick denne eftermiddag, men magien forekommer spredt og hver gang som en anderledes og usædvanlig faglig brik i direkte sammenhæng med undervisningen.

Som underviser eksperimenterer jeg gerne med formidlingsformer for at forbedre undervisningen som sådan og skabe stærkere og mere fokuseret opmærksomhed og motivation omkring det genstandsfelt, undervisningen omhandler. Jeg indrømmer dog også gerne, at denne eksperimentering i nogen grad handler om mig selv og min motivation – den fornyelse eksperimenter med undervisningsformer kan afstedkomme, er med til at holde mig til ilden og kan hindre, at jeg selv kører træt ved mange års undervisning. Gennem 6-7 år har jeg eksperimenteret med at bringe trylleri ind i min undervisning – en meget anderledes trylletilgang, men også en anderledes undervisnings-tilgang! Om erfaringerne herfra har gjort mig til en bedre tryller, skal være usagt, men jeg oplever, at det har gjort mig til en mere alsidig underviser:

Læreren har gennemgået programmet for de næste ganges undervisning og det er tid for at uddele materiale, men hvor pokker er det? Lærerne finder en tom Black Box over i hjørnet og ligger en stabel blankt papir ind – pludselig er papirerne forvandlet til det eftersøgte materiale og læreren deler det ud fra boksen med kommentaren om, at ikke blot er det således nemt og hurtigt at fremstille materiale således, men at det i dette fag er væsentligt at benytte miljøvenlige trykkemetoder!

Der er en risiko for, at trylleri i undervisning flytter fokus fra selve det faglige indhold. De studerende kan blive så optaget af de viste tricks, at de for eksempel i undervisningen kommer til

primært at fokusere på at finde forklaringer – hvad der dog grundlæggende er en sund undervisningsposition: Når mennesker ikke selv er kommet ind for at blive underholdt med magi og de endda befinder sig i en læringsposition, hvor vi som undervisere opdrager dem til kritisk tænkning, bliver tilgangen til tryllerier ofte kritisk undrende. Dette må medtænkes i numrene og deres præsentation; jeg præsenterer derfor aldrig tricks blot som tricks, men knytter dem til faglige termer som iagttagelse, observationer, undren, overvejelser og i visse tilfælde til mere konkret fag-fagligt forhold indenfor mine egne undervisningsområder, der primært omfatter naturfag og informationsteknologi.

Friluftsliv er populært og undervisningsholdet træner med at lave mere eller mindre primitive lejrtypen og med naturaktiviteter omkring lejren. Det er vigtigt at kunne binde gode knob, når bivuakkerne skal bygges: Alle øver sig på knob, men er vist ved at blive trætte af fumleriet, så læreren viser, hvordan man ikke skal gøre: "I må aldrig snøre rebet om halsen – ups, det gik sørme igennem". Læreren klipper sit reb over, men mærkeligt nok er det stadig helt. Trylleriet giver et frikvarter fra den strukturerede undervisning, der slappes af, og man begynder at se på reb som et hjælpemiddel med mange egenskaber. Hemmeligheden bag et par simple rebtricks forklares og det giver ny næring til lysten til at lege med reb og eksperimentere.

Det er for mig væsentligt, at tryllerierne ikke løsrives fra undervisningen som sådan. Det skal trods alt være faglig relevant undervisning og jeg har fortsat en læringsorden (dét, jeg ønsker de studerende skal flytte sig mod fagligt), så trylleriet må aldrig blive blot performance og underholdende forestilling, men skal kunne argumenteres enten didaktisk (at trylleriet kan forbedre den faglige indlæring) eller direkte fag-egnemæssigt (at faglige forhold anskueliggøres direkte og bringes i spil vha. trylleriet). Eksemplerne, jeg her har medtaget, viser, at sidstnævnte godt kan blive lidt søgt, men man kan som underviser stræbe efter sammenhængen alligevel og derved vil den attitude, man giver fremlæggelsen, bære præg af kobling og logisk forbindelse.

De studerendes it-undervisning omfatter simpel gennemgang af forskellige lagringsmedier som cd'er. Læreren fremviser tre cd'er og blander dem skødesløst, hvorved de overraskende nok skifter farve, hele akten afsluttes med, at læreren hiver et tørklæde ud af cd'ernes midterhul, tørklædet efterlades ukommenteret på bordet og bruges til et trick senere i lektionen.

De tricks, jeg benytter, er simple, til tider yderst simple: Tørklædetricks som Blendo, hydrostatisk glas (plask), skumgummibolde der ændrer farve og form, Baloon Illusion, tricks med jumbokort etc. Tricks som er nemme at medbringe og dermed ikke gør væsen af sig udover udførelsen. Ingen større udstyrsstykker og undervisningslokalet skal bestemt heller ikke fremstå som en scene. Det skal være tricks med en "pow-effekt" – overraskende og fascinerende nu-og-her-tricks, der for et kort øjeblik flytter opmærksomheden helt, uden at stjæle denne i længere tid derefter. Dermed fastholdes fokuseringen på undervisningen, men energien koncentrerer og gennem det lille "break" nyallokeres energi og lyst. Dette med at bryde ind i en dalende koncentration gennem et bevidst tilrettelagt break, er velkendt fra psykologien, trylleri er efter min mening yderst velvalgt til at opnå dette. Ved bevidst at relatere rutinens gang til det konkrete faglige – uantastet at denne af og til kan forekomme søgt - vækkes nye overvejelser – man kan sige, at faglige problemstillinger bliver betragtes anderledes og revurderende udefra.

Iagttagelse og observation er væsentlige redskaber for vores studerende at lære og bruges også direkte i alle fag, og i denne sammenhæng må nødvendigvis diskuteres, i hvor høj grad, vi kan stole på det, vores sanser fortæller os. Forskere fra University of Durham samt på Center for Visuel

Kognition ved Københavns Universitets Institut for Psykologi har beskæftiget sig med magiens psykologi (se eksempelvis http://www.videnskab.dk/content/dk/temaer/tema_magividenskaben_forklarer_trylleri). Det er spændende og yderst relevant at diskutere opmærksomhed og sansning på denne baggrund, ligesom jeg også i disse sammenhænge viser optiske illusioner og udnytter effekten i et and/kanin-tørklæde.

"Dyrs sanser er anderledes end menneskers, kan vi overhovedet forstå, hvordan dyr oplever verden? Hvor meget kan vi i det hele taget stole på vores egne sanser og observationer?" Fra lærerens hånd ruller et stort silketørklæde ud og vises fra begge sider - lige pludselig popper et glas frem under det. Læreren låner en pengeseddel fra en studerende uden videre bemærkninger og demonstrerer, at sedlen kan gennemtrænge glassets bund på forskellige måder. Tricket stoppes og det retoriske spørgsmål stilles: "Er dét vi tror at se, hvad der virkelig sker? Hvad siger det om vores sanser, at vi kan lade os narre og hvornår ved vi, at vi narres?"

Nogle gange bliver trylleriet i undervisningen nærmest til tablehopping, særligt når de studerende arbejder i mindre grupper. Mentalist-tricks er gode i en gruppe som fx et undervisningshold, men skal bruges med forsigtighed fordi det let "fylder" mentalt meget, jeg har dog ind i mellem spøgefuldt fortalt de studerende ifm. brug af fx Bang On eller Thom Petersons vidunderlige tredobbelte forudsigelsesrutine, som han foreviste sidste år ved et Pegani-arrangement, at jeg skam godt ved, hvad de tænker på, så derfor må de hellere læse lektier! Ind i mellem er der enkelte studerende, der gør opmærksom på, at de da har set tryllekunstnerne før, men til det konstaterer jeg blot: "OK, synes du så ikke det var et fedt trick?" Ingen har tidligere set disse tricks i en sådan sammenhæng, og det er dette, der er det helt afgørende! Mange tricks, jeg har forberedt, bruger jeg slet ikke, hvis ikke det passer ind i undervisningssituationen. Somme tider efterspørger de studerende at få forevist et trick, men generelt efterkommer jeg ikke dette, for så bliver trylleriet til performance og er dermed ikke knyttet til det faglige.